

ВЕРБО ЯРА, ВІДЧИНИСЯ...

Якщо ви хоча би раз були у нашому Івано-Франківському драмтеатрі, то можете сміливо сказати, що знаєте цього митця, бо ж бачили його роботи. Маю на увазі керамічний рельєф усередині, повз який не можна просто пройти і забути. До речі, якщо уважно придивитися до плитки з трьома гуцулами, які сидять і грають на сопілках, то один із них і є Михайлом Мурафою, виставку якого відкрили нещодавно в експозиційній залі Івано-Франківської обласної організації Національної спілки художників України. Ретроспективна виставка «З народних джерел» охоплює роботи різних років, навіть вже різних століть, починаючи від кінця 70-х і до сьогодні: скульптура, малярство, монументально-декоративне мистецтво. Експозицію доповнюють графічні твори Тетяни Мурафи та фотороботи Олександра Мурафи.

Кераміка, камінь, дерево... Хтось бачить просто обвуглене дерево чи шмат дошки, а хтось перетворює це на мистецтво. Більшість нас у дитинстві вмiла так робити: знаходити камінці чи гілочки дивовижно-хімерної форми і вигадувати, на що вони могли би бути схожими або ким вони були у своєму попередньому житті, доки їх не зачаклували, перетворивши на камінь та дерево. Хтось залишає цю здатність у дитинстві, тримаючи десь у скриньці зі скарбами або у закутках пам'яті крихітний камінець, що більше і не камінець а дракончик, який пахне сонцем та морем, а хтось вчиться упродовж життя розповідати нам про них. І розповідає. Михайлові Мурафі вдається це як нікому. Пам'ятаєте казку «Золотий черевичок», ту, де із зернятка проросла верба яра, і не кожному вона відчинялася? А Івасика-Телесика знаєте? Коли слово перетворило деревинку на хлопчика. А Зміючку Оленку з цієї ж казки? А якою ж є багатою на метаморфози, перетворення живого у неживе і навпаки, наша фольклорна баладна спадщина, мотиви якої по-особливому зазвучали згодом у творчості українських поетів-романтиків та ранній поезії Тараса Шевченка (згадати хоча би «Тополю»).

Зрештою, підказку до розуміння мистецького доробку Михайла Мурафи маємо у самій назві виставки – «З народних джерел». І додаю: з тих часів, коли людина відчувала себе частиною природи, а світ довкола неї був таким самим живим, як і вона сама. З часів отого такого дивовижного антропоморфізму, коли людина наділяла своїми властивостями усе довкруг – не важливо, чи це ріка, чи дерево, чи камінь, чи тварина. Зрештою, антропоморфізм – це те, з чого бере початок самоідентифікації людини у світі природи, олюднення їх, щоб згодом перетворити на мистецтво, стати творцем.

Глибинний антропоморфізм – це те, що виокремлює роботи Михайла Мурафи. І оживає під його руками і глина, і камінь, і дерево. Завдяки чому? Мені видається, що завдяки емоції, легкості та здатності повернення тебе у ті часи, коли у камінцях вичитувалося більше правди, аніж в енциклопедіях. І ти разом із його гуцулом («Дош?») задираєш голову вгору, щоб переконатися, що, ні, нема дощу, усміхаєшся дітлахам та їхній диво-пташці («Дитинство»), обережно минаєш мармурову рибу («Карасик»), щоб не сполохати і щоб не попливла вона у свої казкові світи, так само обережно проходиш повз дерев'яних пташок на дереві («Прогулянка»), аби не пурхнули під стелю виставкової зали, чекаєш поки хлопчик заграє на сопілці («На полонині»).

Камінь видається статичнішим, біля нього можна сісти і побути трохи довше, вдивляючись у силуети, що проступають крізь його поверхню, відчутти його звучання, подумки за автором провести лінію за лінією і спробувати відчитати щось із часів, коли каміння вмiло говорити. Принаймні, Мурафа нас переконає, що не тільки вмiло колись, а вмiє і тепер.

Найважливіше – це те, з чим ти виходиш із виставкової зали, чи вдивляєшся у те, що поза виставкою. І що шукаєш у контурах та обрисах неживої природи, розуміючи, що неживої природи не може бути взагалі. А я була дуже обережною і намагалася оминати кожен камінчик, що траплявся мені на дорозі, бо хтозна, а раптом вони живі і тихо спостерігають за мною, напівусміхнено та напівіронічно.